

Не бих я и докоснал. Най-много да я целуна по челото. Чувството, с което я обичам, е най-чисти-ят идеализъм и той обитава единствено гръдта ми.

Будувайки в светлата лятна нощ в отредената ми таванска стаичка, се убеждавам, че тъкмо това фино чувство, тази почти духовна любов ми дава правото да я притежавам. Аз, който не вярвам в нищо, на този етап съм станал суеверен. Така подлагам себе си на нещо като изпитание – от този ден насетне да ѝ бъда верен, в чужбина, в Париж, навсякъде. След това решение се чувствам невинен и с чиста съвест, струва ми се, бих могъл да гарантирам, че действително съм такъв. Непорочният живот сега за мен е морален императив, макар в миналото да свивах рамене пред такива.

В хода на лятото сам се увивам в пашкула на фантазията, че вече наистина е моя, че ме обича и че просто не говорим за това, макар и двамата да го знаем. Не разбирам, че единствената причина за това е обкръжението. Брат ѝ е малко ленив, предпочита по цели дни да се излежава в градинския хамак с роман в ръка. Майката все нещо шета из къщи. По този начин оставам единственият другар на Ана, с когото е принудена да се задоволи поради липсата на друг компаньон.

Оставам при тях цяло лято. Вече не се замислям за пътешествието си, а само за настоящето, в което живея и което в този момент ми предлага всичко, което желая.

Ама че щастливи дни! Ама че блян наяве! Всяка вечер в стаичката си припомням случилото се през деня. Като цяло, почти ежедневно е едно и също,

само нюансите се променят.

Сутрин бързам да напусна своето таванско помещение. Обикновено всички останали още спят, докато слизам по стъпалата към преддверието, минавам покрай вратата ѝ и се заслушвам. Там не се чува и проскърцване. Отварям входната врата, където слънчевото зарево вече пламти насреща ми. Сенчестите кътчета на верандата все още са влажни, по двора блещука роса. Присядам в ъгъла, с гръб към слънцето, което още не пари, само сгрява. Нося си книга, но не я чета. Ей го там прозорецът на стаята ѝ. Само едната завеса е дръпната. Вижда се стол, а на облегалката му – корсажът на роклята ѝ. Не ми се ще да гледам натам, но въпреки това го зървам. Другата, спуснатата завеса, скрива постелята ѝ. Аз обаче сякаш я виждам как спи, косата е разпиляна, на едната ръка е облегла главата си, а другата виси отпуснато от ръба на леглото, пръстите почти докосват килима на пода.

Правя си разходка по брега. Целият обширен залив още е гладък като огледало. Дъските на пристана потъват под краката ми. Рибен пасаж се стрелва към ръба на дълбината, ала само след миг се връща любопитно. Платноходката, която стегнах, не е и помръднала от вчера насам. Вътре чакат в готовност въдиците и блесните. От другата страна на залива е гарата. Бялата лодка на началника ѝ блести на дневната светлина на мястото си. Там чака товарен влак. Трябва да е стоял така вече час. Пушекът от комина му се вие бавно и спокойно. Нали за никъде не бърза тук, в сърцето на пустошта. Най-сетне влакът изсвирва, бреговете на езерото ечат, а той потегля

с пуфтене. Изкачвайки се обратно към двора, дълго чувам заглъхващото тракане на колелата.

Още не е станала. Поне час седя на отколешното си място в ъгъла на верандата. Уж чета, а не знам какво... Нека си спи, аз не бързам за никъде, цял ден ще бъде моя, и днес, както и вчера.

Най-сетне откъм стаята ѝ се чува движение, ходене по чорапи. На прозореца се появява нещо бяло, което внезапно се отдръпва. Гола ръка се протяга към корсажа на стола, завесата се спуска.

Прекарвам тежка, дълга, несигурна, половинчасова вечност. Ако си мисли, че съм застанал там, за да я наблюдавам... Успокоявам се едва когато чувам тананикане, а сетне бодря песен. Ставам и тръгвам напред-назад по верандата. Вратата ѝ се отваря, тя пристъпва напред, пъргава като врабче. Бузите ѝ руменят като на малко дете, току-що надигнало се от люлката.

– Добро утро!

– Добро утро!

Донася кафеника на масата на верандата, не ни се чакат останалите, та пием кафето си на четири очи. Тя е моята малка, млада съпруга, вече си имаме собствено домакинство, живеем си тук, далече от другите, щастливи и доволни. Как ми се иска да отбележа това, поне да намекна за мислите си! Само дето се боя, че чуе ли се и скръцване, плашливата кошута ще се скрие от погледа ми. Когато останалите присъстват, смея да говоря за любов и чувства. На самото не засягаме други теми освен най-тривиалните.

Обсъждаме програмата за деня.

Най-напред трябва да издърпаме мрежите, кои-

то хвърлихме снощи. Избутвам лодката от мястото ѝ, а тя ми помага с ключовете за греблата. Искане да се настани там, докато аз направлявам с кормилното весло отзад, провираме се през обрамчените с тръстика брегове в спокойната утрин, плясъкът на греблата се чува тъй звучно и отчетливо. Водата блещука по лопатата на веслото и капе по огледалната водна повърхност, когато спира да гребе и казва нещо. Разговорът се върти около риболова, къде да заложим своите капани утре. Скоро сме се научили да разпознаваме удачните за улов места и онези, където рибите хвърлят хайвера си. Пускаме мрежите наслуки, ту единият, ту другият. Доста е развълнувана, цялата сияе при вида на изопнатото серкме – знак, че теглим голяма риба. После я обзема неподправен яд, ако рибата, която се каня да метна в лодката, се отскубне и изчезне в дълбините. Упреква ме, казва „ето нà“ и „тъй е то“. Аз обаче съм доволен! В такива случаи я чувствам някак по-близка, опознавам я... А колко е опърничавя само, когато закачим мрежите на кукичките и тя си присвои правото да освободи улова и да разплете обърканите нишки! Не ми дава да ги докосна, искала сама, бърхти се, запретила ръкави чак до лактите с вдигнати подгъви, така заровила пръсти в плетеницата, че не може да махне кичура коса от челото си, принуждава се да го избуца зад ухото с опакото на дланта. Аз съм застанал настрана, пуша си папиросата и казвам почти всеки път: „Е, ние ще да сме едни от онези, най-сръчните рибари на света“ – тези думи вече са се превърнали в крилата закачка.

Следобедите пък често се случва да излезем с

платноходката. Отначало и брат ѝ идваше, ала скоро му втръсна. Все пак Ана има навика да пита от благоприличие:

– Няма ли да дойдеш да поплаваме?

– Няма да смогна.

– Няма да смогнеш? Смея ли да запитам каква работа те е налегнала?

– Чета, както виждаш.

– Покажи ми, коя книга е това? „Обломов”*

– Ти не разбираш, но това е най-прецизната психология, която някога съм чел.

– Знаем... при това ти самият си същински Обломов.

– Може би си по-права, отколкото подозираш.

– Ние пък ще плаваме! Добре поне, че не всички са такива мързеливци като теб!

Винаги обръщам особено внимание на подобни блудкави, тривиални вежливости и се опитвам да си ги тълкувам в своя полза.

Седя на кърмата, а тя поема платната. Седнала е близо до мен, в една и съща рамка сме, изпълнява безусловно моите нареждания, които винаги раздавам с формален, заповеден тон. Облякла си е синя, свободна моряшка униформа, а на главата ѝ се мъдри обла матроска барета, чиито копринени панделки се изопват на вятъра. На фона на белия бизан, огрян от ослепителното слънце, се чернеят косата ѝ и този изящен, изчистен профил, който не се уморявам да гледам.

---

*„Обломов” – роман на руския писател Иван Гончаров, чийто герой води ленив начин на живот и не се занимава с нещо, освен с разсъждения. Б. р.

Духа жестоко. Тя не закрепва шкота на шпила, а го държи, готова да отпусне при следващия порив. Тегли с ръце, забива крака в дъното на платноходката. Накланя се назад, за да върне килналия се съд в равновесие. Талията ѝ е тъй мощна без корсета, ръцете – жилави, сводовете на ходилата – високи. Навеждам се напред, едната ми ръка е на руля, другата – на въжетото на грота, зорко следя за курса покрай тила ѝ, изпод платната. Вълните се пенят една подир друга, баркът се издига и спуска, а Ана в тази ѝ поза, платното и цялата предница на лодката – те се сливат в едно цяло, в едно и също същество, което аз ръководя, направлявам през тази синкава морска шир към някой уединен скалист остров или пък към лъскав бял маяк на върха на далечен, проточен нос. Понякога някоя голяма вълна се разбива в носа на лодката, та пръска чак до кърмата. Лицето и раменете ѝ се обливат. Тя надава вик и се смее едновременно, ала не променя позицията си, нито отделя време, за да избърше капките от бузите си.

По залез поривът отслабва и бавно поемаме към дома с вял страничен вятър. Шкотът на кливера вече трябва да е стегнат на възел, а носът пори водата леко, пъргаво, като смазан с масло, без да образува и вълничка. Настанила се е по-напред, в основата на мачтата, седи с гръб към мен, загледана в повърхността на езерото пред себе си, докосвайки от време на време водата с ръка. Тананика си, изглежда потънала в собствените си мисли, сякаш е сама... Де да знаех какво се върти в главата ѝ, де да подозирах какво е мнението ѝ за мен! Нито веднъж ли по време на тези наши излети не се е случило да

се замисли дали пък не ме обича, както и аз - нея?... Обаче никога не съм го долавял в погледа ѝ, не бих могъл да изтълкувам в своя полза нито един жест, нито един нюанс в тона ѝ.

Налегнали са ме горест и униние, няма как да се въздържа от намеци за заминаването си: „Къде ли ще бъда по това време идното лято?“ „Как ли ще я карате вие, когато се върна?“ Тогава обаче тя отвърща: „Ами че да, та ти скоро потегляш. Колко дълго смяташ да останеш?“ „Поне две години.“ „Две години, тъй значи.“ Нищо повече. Нито пък в гласа ѝ се долавя някаква озадаченост, сякаш става въпрос за двудневно пътуване до центъра на енорията.

Онези вечерни мигове, когато вятърът все повече отслабва, платното вече не се издува, а лодката едвам пъпли напред, понякога ми се струват особено конфузни. За каквото и да говоря, тя изглежда отегчена, тегли я към сушата, макар да не го казва. Като че ли вината е моя, като че ли я държа в кафез и това страшно ме гнети. Ала полагам усилия да придам на лицето си доволно изражение, сякаш не забелязвам нищо, сякаш не бързаме за никъде. А щом платната спаднат и заемат позиция по протежение на лодката, аз хващам веслата и поемаме към брега, тя направлява.

Когато не плаваме, обикновено седим с останалите на верандата. По подобие на всички леко позастарели влюбени мъже, се старая да бъда вежлив и хуquam да ѝ услужа и за най-малкото нещо. Тя свиква винаги да ѝ помагам с наметката, винаги да се грижа за дрехите, за чадъра и шушоните. Приличам на някой оръженосец, когото господарят му може да

командва както си ще, без да каже едно благодаря. Веднъж сме излезли на въздух след вечерята. Жените шият, брат ѝ си е донесъл люлеещия се стол от салона, а аз наблюдавам движенията на Анината сръчна ръка, както си бродира нещо. Търси си ножиците. „Разбира се, аз ще ги донеса, стига да знам къде са.“ „На масичката в стаята ми.“ Ставам да ги взема. Тогава обаче майката се намесва: „Твърде капризна си, Ана, оставяш хората да ти прислужват твърде много, а си толкова по-млада.“ Братът добавя: „Аз на твоето място изобщо нямаше да бъда тъй учтив... Ана, върви да си вземеш ножиците сама.“ „Добре де, отивам“ - отвърща тя и профучава покрай мен, малко обидена, без да обръща внимание на възраженията ми.

Става ми твърде неудобно от случката – нали така или иначе ме терзае твърде голямата разлика във възрастта ни.

Въпреки че дойдох, за да излея чувствата си, цялото лято минава в размисли кое би било по-удачно. В края му не съм станал по-уверен, отколкото бях в началото.

И все пак една августовска неделя, малко преди отпътуването ми за града, се оказва малко по-щастлив ден, който донякъде ме обнадеждава.

В съседната енория има панаир и се отправяме натам двамата, аз и Ана. На останалите не им се идва. Качваме се на малкото параходче на тукашния пристан, а майка ѝ и брат ѝ остават на брега. Стоим на палубата, на ръката си съм праметнал нейния дъждобран и ми се струва, че ги оставяме, заминавайки заедно като младоженци. Превръщам

надеждите си в реалност. Размахала ръка под червения чадър, това тук е младата ми съпруга. Сватбеното тържество тъкмо е минало и напускаме дома, отпразвили се на първото си пътешествие.

Денят е ясен и ведър, подухва топъл южняк. Корабчето е пълно с непознати и през цялото време седим заедно. Напук на обичая, не ни липсват теми за разговор, понеже преценяваме хората и се шегуваме помежду си по адрес на оркестъра, чиито тромпети свирят фалшиво. Гледат ни отстриани, знаят, че сме столичани, ала господата и дамите се стараят да се държат свободно, равнодушно. Усещаме се някак над останалите и това подсилва самочувствието и увереността ни. С нехайство, може би дори преднамерено, бърбим, сякаш наоколо ни няма никого, слизаме на сушата на пристана край пасторския дом, претърпан с бели каскети и девойки, облечени в народни носии. Подавам ръка на Ана, тя скача пъргаво от кораба, а групичката шушукащи наблюдатели се разцепва, за да ни стори път. Роклята ѝ е изключително стилна и прелестна на фона на онези, останалите, обноските ѝ са пристойни, стъпката – лека. Аз самият се наслаждавам на вниманието, което явно привлича тя. По крайбрежната алея насреща ни се задава мъж в прости шаячни дрехи, очевидно учител. При вида му Ана внезапно реагира, сякаш онзи е някакво създание от друг свят. Така се стъписва, че замръзва на място, кривва от пътя и за малко да залитне в канавката.

В съзнанието ми се е запечатала следната картина от разходката ни от портата на пастора до мястото на панаира: Вървим рамо до рамо. Духа режеш на-

срещен вятър, тя се привежда напред, закрива очи с чадъра, а с другата си ръка придържа периферията на шапката. На гърдите ѝ има цвете, което току-що съм откъснал край пътя, полите ѝ се развяват, а вятърът ги притиска плътно по коленете. Сърцето ми трепка, ще ми се да я притежавам цялата, ала тозчас болка пронизва гърдите ми – та нали не е моя, нали не знам дали ме обича. След седмица ще се принудя да я оставя и кой знае къде и колко близо е онзи, който ще ми я отнеме.

На панаира отново се поддаваме на изкушението да обсъждаме околните. Едва се сдържаме да не се присмеем с глас на говорещия, даскала от преди малко, който с престорен патос от семинарията тълкува основите на родината и народа, накрая призовава да се държим почтено на панаира, а след края му чинно да се приберем по домовете си. Някакъв млад студент е застанал наблизко, чува критичните ни коментари и гледа многозначително ту към нас, ту към говорителя, за да ни покаже, че не е като онези другите, че и той е на същото мнение и долавя комичното в ситуацията. Искрено ни забавлява песента, дирижирана от местната даскалица – с вирнат нос, къса коса, съвсем бели одежди и голямо, жълто цвете на шапката. Ана я произвежда в „принцеса“. После ми я показва как танцува. Неповторимо си е. Държи главата си сладко наклонена, подскача като едnodневка, грейнала от задоволство и разгорещение. В миналото сърце нямаше да ми даде да ѝ се присмея, ала сега се старая да измислям нови и нови подигравки по адрес на всички.

И за миг не се отделяме един от друг. Шляем се по

терена на панаира, купуваме си лотарийни фишове на взаимен късмет, точно както сме хвърляли мрежите. Сякаш във въздуха долавяме, че сме героите на деня, а всички изгарят от любопитство да узнаят кои сме. Струва ми се – и това ми доставя удоволствие – че хората ни взимат за сгодени.

Присядаме на люлката. Ана държи пликче с бонбони, които аз съм ѝ купил. Малко момиченце стои насреща ни, вкопчено в полата на майка си. И двете ни изучават най-неприкрито, следейки движенията на ръцете ни към устата.

– Ела да ти дам бонбонки, момиченце!

Майката бутва детето към нас и го заставя да се здрависа.

– Как се казваш?

– Тъй де, казвай, кажи си името и ще получиш сладко.

– Кайса.

– Тъй де, извади си пръста от устата!

Пълни шепата си с бонбони.

– Тъй де, не знаеш ли едно благодаря да кажеш? Ама за нищо не те бива...

И майката се обръща към Ана, за да благодари сама.

– Хиляди благодарности на госпожицата... или да не би пък да сте съпруга на този господин?

Усещам как се изчервявам от смущение, ала Ана се размива сладко, като че става дума за нещо необичайно комично или невъзможно. Аз също правя опит да се усмихна, но е сковано и насилено.

Потегляме към дома чак късно през нощта. Салонът е пълен с господата, които пият, а въздухът е

душен, наситен с дим. Вече е позастудяло, Ана се загръща с топлото си вълнено наметало и си намираме място на палубата близо до люка на машинното отделение, откъдето се издига горещина и стопля краката ни. Виждаме там червеникавите сенки на машиниста и огняря всеки път, щом отворят огнището. Пътуването трае часове наред. Ана се е уморила, вече ѝ се доспива. Сега седим безмълвни, плътно един до друг заради навалищата. Усещам как главата ѝ натежава върху рамото ми. Не мога да различа точно чертите ѝ. Едва когато коминът избулва залп искри към другия край на парахода, виждам на тяхната светлина, че е затворила очи. От време на време ги отваря и са толкова големи и дълбоки.

На хоризонта вече се зазорява и искрите изчезват. Сребристоробледата месечина се оглежда в спокойните води откъм небето на запад. Пътят ни се стеснява, а високите, хълмисти брегове от двете ни страни се издигат неестествено грамадни на тази необикновена смесица от светлината на луната и пукващата в далечината зора. Не смея да трепна, боя се да не я смутя. Сега съм почти убеден, че ме обича. И през ум не ми минава заключението, че ако наистина ме обичаше, нямаше да спи така спокойно до мен.

Едва когато свирката на парахода оглася домашния бряг, тя се събужда, премества се по-настрана от мен и увива наметалото по-плътно около раменете си, които се тресат от утринния студ. В лошо настроение е, сама скача на сушата, без да приеме помощта ми, и поема към двора, не я е еня да ме изчака.

Майка ѝ още будува, приготвила е топло кафе. Надявам се да седнем да поговорим за панаира и

очаквам да заразказва как *ние* сме се забавлявали там, как никой не *ни* е познавал и как *ние* сме изучавали и преценявали всички. Ала изглежда, че вече е забравила за това.

– Е, добре ли си прекарахте? – пита майка ѝ.

– Ами, да – отвърща тя.

Прозява се и се отправя към стаята си, без да погледне към мен, само измърморва едно сънено „лека нощ“.

Вече в постелята си в таванската стаичка, която е точно над нейната, дълго не мога да заспя. Слънцето е успяло да се издигне и огрява помещението през отворения прозорец. Откъм езерото долита плясък на весла, а на ливадата точат коса. Стъпки по пясъка на двора, кухненската врата се отваря. Вrabци започват да се чепкат на стряхата, откъм дневната страна на покрива.

Нищо няма да излезе от това. Тя не ме обича. За нея аз не знача нищо. Вчерашното ѝ дружелюбие бе случайно. Наивно е от моя страна да придавам каквото и да било значение на подобни неща. Ето защо решавам да отпътувам още утре.

Ала сутринта, когато се залавям да стягам багажа си, тя отново е мила с мен. Качва се в моята стаичка и се хваща да ми помага. В мен отново се надига надежда. Казвам ѝ, че я обичам. Тя си плюе на петите, изгубва се от погледа ми.

Не ме обича. Възприемала ме е като сериозен приятел, нещо като по-голям брат, почти като чичо.

Как ли само я е изтезавало присъствието ми! Та нали не ми достига разум да пътувам отделно. Въпреки всичко се стягам за същия влак като нея и час

по час влизам в същия вагон. Дори се опитвам да седна насреща ѝ. Не мога и да откъсна очи от нея. Не знае накъде да погледне. Опитва се да чете, опитва се да гледа през прозореца. Най-сетне излиза от купето и остава навън няколкото междинни гари, докато майка ѝ не я връща обратно.

Как ли съм ѝ опротивял. Навярно вече ме презира, стария абдал!